

Finansklagenemnda Skade

Avgjørelse FinKN 2021-1128

30.11.2021

MS Amlin Insurance S.E.

Lystbåt/fiskebåt

Kan selskapet kreve opplysninger knyttet til familiære forhold? – kostander til berging - fal. § 8-1 første ledd.

Sikredes båt ble totalskadet som følge av at den slet seg fra vinterfortøyning. Selskapet ba om informasjon om hvordan båten var finansiert. Sikrede forklarte etterhvert at han hadde mottatt ca. kr 450 000 i kontanter fra sin avdøde biologiske far. Selskapet ønsket farens personalia, samt muligheten til å kontakte farens familie. Sikrede ønsket ikke at selskapet skulle kontakte familien, da han hadde lovet sin far å ikke fortelle andre om slektskapet og kontakten. Selskapet mente sikrede ikke hadde oppfylt opplysningsplikten i fal. § 8-1 første ledd og viste til at det måtte gis anledning til å kontrollere om båten var finansiert med lovlige midler. Sikrede var av den oppfatning at selskapet ikke hadde krav på slike opplysninger, og at en kontakt med familien uansett ikke ville tilføre saken noe nytt da familien var ukjent med slektskapet. Sikrede og selskapet var også uenig i om sikrede hadde krav på ytterligere erstatning for kostnader til berging og destruering av båten. Det var i utgangspunktet avtalt kr 90 000 i endelig oppgjør for disse kostnadene. Selskapet dekket kostnadene til firmaet sikrede hadde hyret og utbetalte kr 50 133. Sikrede krevde utbetalt det resterende beløpet og viste blant annet til at han hadde båret det økonomiske ansvaret for operasjonen. Selskapet bestred dette kravet og mente at sikrede kun hadde krav på erstatning for de reelle kostnadene. Nemndas flertall kom til at sikrede ikke hadde oppfylt sin redegjøringsplikt etter fal § 8-1 første ledd. Nemnda kom videre til at sikrede i forbindelse med berging av båten, ikke hadde krav på erstatning for mer enn de faktiske utgiftene.

Saksfremstilling

Saken gjelder krav om

1. erstatning etter båthavari og spørsmålet om sikrede har oppfylt redegjøringsplikten i fal. § 8-1 første ledd,
2. ytterligere erstatning i forbindelse med berging og destruering av båten

Sikredes båt ble påført større skader etter at den slet seg fra sin vinterfortøyning i januar 2020. Selskapets takstmann anslo at reparasjonskostnadene ville beløpe seg opp mot kr 1 500 000, og at bergingsjobben ville koste fra kr 100 000 til kr 170 000.

Sikrede sendte følgende e-post til selskapet den 22.1.20:

Snakket med deg ang. min båt som slet seg fra fortøyning. Jeg er interessert i og overta restene for da og ta arbeidet selv med og få den flyttet. Jeg har tilgang på det utstyr som trengs for det. Når båten er kommet forsvarlig på land vil utstyr som er noe og ta vare på bli plukket ut, resten av båten vil da bli restaurert på en forsvarlig måte. Jeg tror dette er den mest økonomiske og rette måte og Gjøre det på. Båten er så skadet at det er viktig at den ikke blir bygd opp igjen.

Sikrede sendte deretter følgende e-post til selskapet den 24.2.20:

Hei, Som nevnt tidligere blir alt av avfall levert deponi I (B), dette innebefatter også batterier, oljer. rester av diesel og ellers alt som er I og installert I båt. Det er tatt vare på det som er av verdi div. puter, det ligger I konteiner hos takstmann (E). Ut fra det takstmann sier er det er det lite og ingenting og ta vare på.

1. Alt avfall blir levert (Ø.B)
2. Det vil bli tatt bilder under hele jobben.
3. Takstmann kan gjerne komme og inspisere også.
4. Det er gitt en fast pris på kr 95000, for jobben.

Selskapet sendte samme dag følgende forslag til avtale vedrørende fjerning og destruering:

Vennligst svar bekreftende på denne mailen og dens innhold, og deretter har vi en bindende avtale og for vår del kan du iverksette fjerning av båten din som beskrevet.

Erklæring:

Jeg (sikrede) bekrefter herved at jeg vil holde Fender Marine og/eller aktuelle assurandører økonomisk skadeløs for ethvert krav utover de NOK 90.000 (kronernittitusen 00/100), som er avtalt honorar ifm vrakfjerningen.

Hvis det som følge av eller i forbindelse med vrakfjerningsoperasjonen skulle komme krav fra evt kontraktspartnere (medhjelpere), tredjemenn inkludert myndigheter (eksempelvis kommune, fylket, kystverket, fylkesmann), eller andre, og i fall disse krav kan "overdras" til Fender Marine og/eller aktuelle assurandører i egenskap av kasko-/ulykkes- og/eller ansvarsassurandør, så skal disse krav dekkes av (sikrede), enten personlig eller som (men ikke begrenset til), leder, styremedlem mm. i ethvert selskap eller annen virksomhet/interesse hvor (sikrede) har eller i fremtiden måtte ha/får økonomiske interesser.

Sikrede aksepterte tilbudet. Det var imidlertid vanskelig å få fjernet vraket slik det var planlagt, og sikrede inngikk derfor avtale med et annet firma. Etter det opplyste ble vrakfjerningen utført den 15.3.20. Kostnadene for vrakfjerningen og destrueringen beløp seg totalt til kr 50 133. Kostnadene ble fakturert direkte til selskapet, og selskapet har betalt disse.

Selskapet ba sikrede den 2.4.20 om å redegjøre for hvordan båten var finansiert. Sikrede svarte samme dag at hele prosjektet ble *"...finansiert med penger fra et tidligere båtsalg og noe oppsparte midler"*. Sikrede forklarte videre i en e-post av 7.4.20:

I 2007 solgte jeg en R.I.B, 32 fot. Den ble solgt for 750,000. Det ble tatt en båt i bytte til en verdi av 350,000. En Cougar25. Da jeg i 2011 Kjøpte Sunseekeren betalte jeg 930,000, det ble betalt på følgende måte: Innbytte til et formsett til støping av R.i.b båter. Det hadde en verdi av 400,00. Det ble også byttet inn en Cougar25 til en pris av 400,000 Det ble betalt kr. 130,000.

Jeg hadde også noe oppsparte penger ca 350,000. gjennom flere år.

Når det gjelder motorer, de ble kjøpt i (S) av en venn av meg, (J.R.).

...

Det ble tatt to stk. BRAVO. One xr m. Transomplater og to sett spesialproppelere som del betaling. Det ble betalt 230,000. I tillegg til Drevene. Drevene og det andre var helt nye saker. De hadde en verdi på ca. 240,000.

...

Selskapets utreder avholdt samtale med sikrede den 11.5.20. Sikrede forklarte da blant annet følgende om finansieringen av båten:

- Kontanter (mellom NOK 120 000-150 000)

Dette var penger forsikringstaker hadde liggende hjemme og som han betalte kontakt til (selger). Forsikringstaker sa han har pleid å ha "småpenger" hjemme, alt for NOK 50 000 til NOK 350 000. De kontantene han betalte (selger) var fra beholdningen han hadde hjemme slik at det ikke var et uttak eller flere uttak som kan spores.

Utreder kontaktet selger av båten den 14.5.20 som forklarte blant annet følgende om kjøpesummen:

Hvor stor pengesummen forsikringstaker ga kunne ikke (selger) huske, men tippet rundt NOK 150 000. Om disse pengene ble satt inn på konto eller om han fikk dem kontant husket han heller ikke.

Sikrede ba deretter selskapet fatte en avgjørelse i saken ut i fra den informasjonen som var fremlagt. Selskapet avsto kravet den 28.8.20, under henvisning til at sikrede ikke hadde oppfylt opplysningsplikten i fal. § 8-1 første ledd. Selskapet viste til at det trengte ytterligere dokumentasjon av opprinnelsen til kontantene som ble benyttet til å finansiere deler av båten for at det skulle kunne vurdere sitt erstatningsansvar.

Sikrede forklarte følgende om opphavet til kontantene i en e-post av 25.1.21:

...I voksen alder ble (sikrede) kontaktet av sin biologiske far. De hadde etter dette en del kontakt uten at verken (sikredes) eller farens familie fikk vite noe om det. Faren ga uttrykk for at han hadde meget dårlig samvittighet for at han ikke tidligere hadde stilt opp for (sikrede), og ønsket å "gjøre opp for dette". Han var en relativt bemidlet mann og ga (sikrede) et kontantbeløp på ca 450.000,-. Dette var i 2005-2006. Det var svært viktig for faren at verken hans nye familie, (sikredes) mor eller andre fikk vite noe om dette. (Sikrede) måtte derfor love at han aldri skulle fortelle noen om verken at de hadde kontakt, eller om pengene han hadde fått. Denne lovnaden har (sikrede) holdt frem til han nå føler seg presset til å bryte sitt løfte til sin nå avdøde far. Så vidt (sikrede) kjenner til lever hans fars kone fortsatt, og han har andre barn som er i live. Det er derfor svært viktig for ... at denne informasjonen behandles konfidensielt.

...

Selskapet ba om at sikrede opplyste om identiteten til hans far, slik at selskapet kunne gjøre ytterligere undersøkelser. Sikrede kunne oppgi dette, dersom selskapet ikke tok kontakt med farens familiemedlemmer. Selskapet ønsket muligheten til å kontakte eventuelle familiemedlemmer dersom dette var nødvendig. Selskapet opprettholdt derfor sitt avslag i saken da det ikke fikk opplysningene.

Sikrede krever erstatning for skade på båten og anfører at han har oppfylt opplysningsplikten i fal. § 8-1 første ledd. Selskapet behøver ikke å ha detaljert informasjon om hvordan sikrede kom i besittelse av kontantbeholdningen som ble benyttet til å delfinansiere båten i 2011 for å kunne beregne sitt ansvar og utbetale erstatning. Sikrede har uansett redegjort for hvordan han kom i besittelse av kontantene. Sikrede er også villig til å gi ytterligere informasjon, men under den forutsetningen at informasjonen ikke benyttes på en måte som kan sette hans fars ettermæle i fare, eller hans egne og andres familierelasjoner. Dette er et høyst rimelig krav. Det må uansett forventes at avdødes familiemedlemmer ikke vil kunne tilføre saken noe nytt.

Selskapet har bevisbyrden for at forsikringsgjenstanden ikke representerer en lovlig interesse, jf. RG 2002 s. 1325. Det foreligger ingen holdepunkter for at sikrede har kommet i besittelse av båten på noen ulovlig måte, eller som følge av et straffbart forhold. En eventuelt manglende beskatning av kontantene er ikke tilstrekkelig for at båten skal kunne anses som en ulovlig interesse på sikredes hånd.

For det tilfellet båten er å anse som en ulovlig interesse, vil sikrede ha krav på tilbakebetaling av forsikringspremien. Avtalen vil i et slikt tilfelle være ugyldig, hvilket som hovedregel må medføre restitusjon for begge parter. Dersom selskapet skal ha rett til å beholde de ytelser de har mottatt etter avtalen, men ikke stå ved sine plikter etter den, krever dette en særskilt hjemmel.

Det er i strid med god forsikringsskikk å beordre destruksjon av båten før ansvarsspørsmålet er avklart. Sikrede har ikke besluttet at båten skulle destrueres. Da båten ble destruert var saken under behandling hos selskapet, og det har formodningen mot seg at selskapet skulle godta at

sikrede avgjorde om og når båten skulle destrueres før ansvaret var avklart. Sikrede opptrådte på vegne av selskapet når han bestilte destruering av båten.

Sikrede har krav på ytterligere kr 40 367 utbetalt etter den inngåtte avtalen om berging og destruering. Avtalen inngått 24.2.20 er bindende, og den har ikke falt bort. Avtalen gir sikrede krav på kr 90 000. Sikrede har fulgt avtalen ved å besørge at båten ble transportert til hugging, skjært ut fortøynings- og slepebolt, demontert alt utstyr av verdi og overgitt dette til takstmann, og ikke minst har sikrede hatt risikoen for denne operasjonen.

Selskapet avviser ansvar og anfører at sikrede ikke har oppfylt opplysningsplikten i fal. § 8-1 første ledd. Loven inneholder ikke nærmere regler mht. hvordan opplysningene skal gis, og i prinsippet må selskapet kunne innhente opplysningene og kontrollere dem på den måten som selskapet finner mest praktisk, jf. FSN-3023.

Sikrede har opplyst at båten ble finansiert blant annet ved bruk av en pengegave på kr 450 000 som sikrede skal ha mottatt fra sin biologiske far. Sikrede har en plikt til å gi ytterligere opplysninger om faren, herunder hans navn, dødsfallstidspunkt og siste adresse, slik at selskapet kan etterprøve dette. Sikrede kan heller ikke nekte selskapet å kontakte farens familiemedlemmer i den grad dette er nødvendig for å avklare om pengegaven er reell.

Historien fremstår som lite troverdig. Det er ikke fremlagt dokumentasjon på verken gaven eller kontakten med faren. Selskapet stiller spørsmål ved hvorfor sikrede ikke har fortalt om pengegaven tidligere, og at han frem til januar 2021 holdt fast ved at kontantene var oppsparte midler. Dersom sikrede har forklart seg uriktig vedrørende pengegaven, vil det være mulig at selskapet kan påberope seg ansvarsfrihet etter fal. § 8-1 fjerde ledd. Kontantene kan også være å anse som ulovlige midler, hvilket videre medfører at kravet om forsikringsdekning kan ha en "klar og konkret tilknytning til et straffbart forhold". Dette er forhold selskapet ikke kan ta stilling til før selskapet mottar de etterspurte opplysningene.

Destruksjonen av båten er ikke i strid med god forsikringsskikk. Båten ble destruert etter avtale med sikrede, og sikrede var tydelig på at båten måtte destrueres som følge av dens tilstand.

Sikrede har ikke krav på tilbakebetaling av forsikringspremie ved avslag på grunn av manglende oppfyllelse av opplysningsplikten i fal. § 8-1 første ledd, eller dersom forsikringsgjenstanden utgjør en ulovlig interesse.

Det ble inngått en ny avtale vedørende hva som skulle dekkes til frakt og hugging av båt, når det viste seg at kostnadene ble lavere enn antatt. Selskapet er likevel innstilt på å forholde seg til avtalen inngått 24.2.20 dersom sikrede har krav på forsikringsoppgjør.

Finansklagenemnda Skades begrunnelse

Saken gjelder spørsmål om selskapet er ansvarlig for

1. erstatning etter båthavari,
2. ytterligere erstatning i forbindelse med berging og destruering av båten

Finansklagenemnda Skades flertall, Trine-Lise Wilhelmsen og Trine Vøien, bemerker:

Flertallet mener selskapet må gis medhold.

Selskapet avviser ansvar for skade på båten fordi sikrede ikke har oppfylt sin redegjøringsplikt i fal. § 8-1. Bestemmelsen sier at:

Ved oppgjør skal sikrede gi selskapet de opplysninger og dokumenter som er tilgjengelige for sikrede, og som selskapet trenger for å beregne sitt ansvar og utbetale erstatningen

Grensene for redegjøringsplikten er dels at informasjonen er tilgjengelig for sikrede, dels at selskapet trenger dem for å foreta oppgjøret. Selskapet anfører at det trenger informasjon om kjøpesummen for å sikre at forsikringen gjelder en lovlig interesse, og at utbetaling ikke vil være i strid med strl. § 337. Flertallet mener det er legitimt for selskapet å kreve dokumentasjon på at båten er finansiert med midler anskaffet på lovlig måte. Nemnda har også i flere saker lagt til grunn at dersom sikrede ikke kan fremlegge kvitteringer, bankutskrifter eller lignende for å dokumentere hvordan forsikringsgjenstanden er finansiert, er kravet ikke tilstrekkelig dokumentert, jf. FinKN 2017-672, 2017-788 og 2018-292.

Sikrede har forklart at båten ble finansiert blant annet gjennom en pengegave på kr 450 000 fra sikredes biologiske far. Flertallet mener en påstand om en slik gave ikke kan legges til grunn for oppgjøret uten at påstanden blir dokumentert. Selskapet anfører at sikrede har en plikt til å gi ytterligere opplysninger om faren, herunder hans navn, dødsfallstidspunkt og siste adresse, slik at selskapet kan etterprøve dette. Flertallet legger til grunn at disse opplysningene er tilgjengelige for sikrede. Utgangspunktet etter fal. § 8-1 er da at sikrede må gi disse opplysningene til selskapet med mindre han kan dokumentere gaven på annen måte. Selskapet må også ha anledning til å kontakte farens familiemedlemmer i den grad dette er nødvendig for å avklare om pengegaven er reell med mindre sikrede fremlegger alternativ dokumentasjon for dette. Flertallet kan ikke se at slik alternativ dokumentasjon er fremlagt. Selskapet behøver da ikke betale ut erstatning før sikrede har fremskaffet tilfredsstillende dokumentasjon på at båten er finansiert med lovlige midler.

Sikrede anfører at det er i strid med god forsikringssskikk å beordre destruksjon av båten før ansvarsspørsmålet var avklart. Sikrede har ikke besluttet at båten skulle destrueres. Da båten ble destruert, var saken under behandling hos selskapet, og det har formodningen mot seg at selskapet skulle godta at sikrede avgjorde om og når båten skulle destrueres før ansvaret var avklart. Sikrede opptrådte på vegne av selskapet når han bestilte destruering av båten. Flertallet kan ikke se at dette er dokumentert. Ut fra den informasjon som er fremlagt for nemnda var det sikrede som tok initiativ til at han skulle overta restene og organisere destruering. Det er ikke dokumentert at selskapet beordret slik destruering, og heller ikke at dette påførte sikrede et økonomisk tap.

Selskapet har i sitt brev av 22.6.21 bekreftet at det vil forholde seg til den opprinnelige avtalen dersom det viser seg at sikrede har krav på erstatningsoppgjør. Partene synes også å være enig i at selskapet allerede har utbetalt kr 50 133 i erstatning. Spørsmålet blir derfor om sikrede har krav på det overskytende beløpet dersom sikrede *ikke* skulle ha krav på en forsikringsutbetaling.

Sikrede og selskapet inngikk 24.2.20 en avtale om at honoraret for vrakfjerningen var kr 90 000. I mail fra sikrede til selskapet i forbindelse med avtaleinngåelsen heter det:

Det er gitt en fast pris på kr. 95000 for jobben

Flertallet forstår dette slik at både sikrede og selskapet hadde som forutsetning for avtalen at prisen for destruksjon var avtalt til kr 95 000. Nemnda forstår saken slik at avtalen ikke kunne gjennomføres slik det var planlagt, og at sikrede derfor kontaktet et alternativt firma som utførte jobben til en lavere pris. Nemnda forstår avtalen slik at det ikke var meningen at det skulle ligge noe gevinstpotensial for sikrede i avtalen, men at sikrede skulle ha dekning for utgiftene. Dette måte også sikrede forstå ut fra den mailutvekslingen som foreligger. Flertallet mener derfor avtalen må bygge på partenes felles forutsetninger under avtaleinngåelsen, slik at sikrede ved skifte av firma ikke har krav på mer enn dekning for de faktiske utgiftene.

Flertallet har ikke tatt stilling til om det dreier seg om forsikring av ulovlig interesse, og det er derfor ikke grunnlag for å avgjøre om sikrede i så fall har krav på tilbakebetaling av premien.

Nemndas mindretall, Alexander Venås, bemerker:

Mindretallet er kommet til at klager må gis medhold i spørsmålet om han har oppfylt sin opplysningsplikt etter forsikringsavtaleloven § 8-1 eller ikke.

Mindretallet er enig med flertallet i at sikrede må gi opplysninger om faren, herunder hans navn, dødsfallstidspunkt og siste adresse, slik at selskapet kan etterprøve dette. Dette har han også tilbudt, men har stilt som betingelse at selskapet ikke kontakter sikredes slektninger. Sikrede har begrunnet dette med at det vil påvirke farens ettermæle, samt egne og andres familierelasjoner. Om en først legger sikredes forklaring til grunn, fremstår hans betingelse som berettiget. Slik saken er opplyst, er det uansett vanskelig å forstå hvilket behov selskapet skulle ha for å kontakte disse slektningene, som etter sikredes forklaring uansett ikke kjenner til den angivelige gaven. Mindretallet legger til grunn at selskapet kan avklare om sikredes forklaring fremstår tilstrekkelig troverdig uten å kontakte slektningene. I vurderingen har mindretallet lagt vekt på at både den angivelige gaven og kontantbetalingene uansett ligger flere år tilbake i tid, og at det ikke i seg selv er ulovlig å oppbevare og bruke kontanter i den aktuelle størrelsesordenen, selv om det er svært uvanlig.

Hva gjelder spørsmålet om destruksjon av båten og forståelsen av avtalen om vrakfjerning, slutter mindretallet seg til flertallets konklusjon og begrunnelse.

Avgjørelsen er avgitt under dissens.

Finansklagenemnda Skades konklusjon

Selskapet gis medhold.

Ved behandlingen deltok Trine-Lise Wilhelmsen (leder), Trine Vøien (selskapsrepresentant) og Alexander Venås (forbrukerrepresentant).